

Vlaams
Parlement

ingediend op **657** (2020-2021) – Nr. 1
24 februari 2021 (2020-2021)

Voorstel van resolutie

van Chris Janssens en Filip Dewinter

over een proeve van grondwet
voor de toekomstige onafhankelijke Vlaamse staat

TOELICHTING

Al vanaf het midden van de jaren 90 en tot diep in de vorige (voorlaatste) regeerperiode is gewerkt aan een Vlaamse grondwet of een Vlaams handvest. Norbert De Batselier, parlementsvoorzitter van 1995 tot 2006, was er intensief mee bezig, net als minister-president Luc Van den Brande. Eind september 2010 overhandigde minister-president Kris Peeters aan de Vlaamse Regering en aan de parlementsvoorzitter een ontwerp van handvest met de grondrechten van de Vlamingen. Het was geschreven als een voorstel van resolutie, goed te keuren door het Vlaams Parlement. Het document nam alle – voor de Vlaamse bevoegdheden relevante – bepalingen over uit het EU-handvest, uit de Belgische Grondwet en uit relevante Vlaamse decreten.

Na enige tijd van politieke windstille stelde de Vlaamse Regering op 23 mei 2012 een ontwerp van handvest voor aan het Vlaams Parlement, dat op 30 mei 2012 als een voorstel van resolutie werd ingediend door leden van de toenmalige regeringspartijen CD&V, N-VA en sp.a. Daarover werd met de oppositiepartijen geen enkel overleg gepleegd, waardoor de kritiek, ook inhoudelijk, aanzwol. Omdat het de ambitie van de toenmalige Vlaamse Regering was om dat handvest uiteindelijk te kunnen goedkeuren met minstens een tweederdemeerderheid, werd aangekondigd dat een en ander eerst ten gronde in de commissie zou worden besproken. Die bespreking was vastgelegd op 22 juni 2012 in de commissie Algemeen Beleid. De commissievergadering werd evenwel 'sine die' uitgesteld. Een jaar later, in maart 2013, liet CD&V weten het dossier opnieuw te willen activeren. Er kwam evenwel niets meer van terecht, waardoor het op 24 mei 2014, bij het einde van de zittingsperiode, formeel vervallen werd verklaard.

Al die teksten hebben het vooral over een 'handvest', een soort charter dat veeleer handelt over een aantal (grond)rechten die verband houden met de bevoegdheden waarover de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest op dit ogenblik beschikken, en die – als ze worden goedgekeurd – de basisleidraad zouden moeten vormen elk overheidsbeleid.

De vorige Vlaamse Regering, onderhorig als ze was aan de communautaire stilstand die op federaal niveau tussen de regeringspartijen was afgesproken, heeft die draad evenwel niet meer opgenomen.

De huidige Vlaamse Regering toont in haar regeerakkoord evenmin enige ambitie om op dat vlak vooruitgang te boeken. Alleen in de samenvatting van het regeerakkoord is er een korte passage opgenomen over de institutionele toekomst van Vlaanderen: "De Vlaamse Regering nodigt de Vlaamse volksvertegenwoordiging uit om een grondige reflectie op te starten over de gewenste staatsinrichting en geeft ze de nodige vrijheid en ruimte om die concreet invulling te geven." Hoewel daarmee de schijn wordt gewekt dat het Vlaams Parlement alle mogelijke staatkundige pistes in ogenschouw zou kunnen nemen, preciseerde de minister-president tijdens zijn regeringsverklaring hoe de regeringspartijen die passage uit het regeerakkoord eigenlijk moeten begrijpen: "En ik vraag aan u, Vlaamse volksvertegenwoordigers, om Vlaanderen institutioneel klaar te maken voor de toekomst. Wij hebben de ambitie om maximaal gebruik te maken van onze autonomie en deze in de ruimste zin in te vullen. Maar het is aan het Vlaams Parlement om in alle vrijheid en ruimte een grondige reflectie op te starten over de gewenste staatsinrichting, een staatsinrichting die de samenwerking tussen Vlamingen, Franstaligen en Duitstaligen in dit land duurzaam kan verbeteren."

Zoals dat van de traditionele Vlaamse partijen verwacht kan worden, behept als ze zijn met een pleinvrees om voluit voor Vlaanderen te kiezen, kijkt die oproep, net als de 'voorgangers' ervan, niet verder dan wat voor Vlaanderen in de Belgische

vergrendelde structuren mogelijk is. Ook de oproep van de minister-president van 27 december 2019 moet daarmee in overeenstemming worden gezien. Hij roept daarin het Vlaams Parlement op om een commissie over de staatshervorming in het leven te roepen die een volgende staatshervorming moet voorbereiden. De Vlaamse Regering schuift daarmee niet alleen de verantwoordelijkheid voor de verdere ontvoogding van Vlaanderen volledig op het Vlaams Parlement af, maar ze remt tegelijkertijd elke dynamiek af die zich voorbij de Belgische inperkingen waagt.

Het Vlaams Belang kijkt evenwel verder en is van oordeel dat Vlaanderen, de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, om het welzijn en de welvaart van de Vlamingen veilig te stellen, veel ambitieuzer moeten zijn dan dat. De stembusuitslagen van de jongste verkiezingen, net als de uiterst moeizame regeringsvormingen op federaal niveau, maken immers duidelijk dat de Belgische constructie, onder welke vorm dan ook, totaal uitgeleefd is en verworpen is tot een 'failed state'. Daardoor brengen staatshervormingen geen zoden meer aan de dijk, maar verstrikken en verstikken ze Vlaanderen verder in het Belgische moeras, zoals de jongste staatshervormingen, en de fundamenteel inefficiënte bestuurlijke praktijken die daaruit zijn voortgevloeid, duidelijk aantonen. Daarom is het Vlaams Belang al langer van oordeel dat Vlaanderen volop moet gaan voor een toekomst als een onafhankelijke staat in Europa en de wereld, en dus voor een ordelijke opdeling van dit uitgeleefde land.

Het dient daarbij gezegd te worden dat een ordelijke opdeling van het land een complexe aangelegenheid is, die grondig voorbereid moet zijn. Volgens het internationaal recht gebeurt een ordelijke opdeling in de regel via een drietrapsraket. Eerst verklaart een landsgedeelte dat zich van een groter geheel wil afscheiden, zich soeverein door een soevereiniteitsverklaring uit te vaardigen. Vervolgens worden gesprekken opgestart om via onderhandelingen over te gaan tot een werkelijke boedelscheiding. Dan roept de nieuwe staat zijn onafhankelijkheid uit. Ten slotte stelt het parlement een nieuwe grondwet voor de nieuwe staat op, die bij voorkeur in een referendum aan de bevolking wordt voorgelegd.

De soevereiniteits- en onafhankelijkheidsverklaringen zijn essentiële onderdelen die de dynamiek van het boedelscheidingsgebeuren in gang zetten en voltrekken, en ze zijn als dusdanig afhankelijk van het momentum waarop het hele proces in gang wordt gezet. In tegenstelling daarmee is een nieuwe grondwet, die het hele proces als laatste stap afsluit, een document dat de inhoudelijke basis voor de nieuwe staat legt en bedoeld is om lange tijd mee te gaan. Het werkt met andere woorden de grondslagen en de basisbeginselen uit die de bevolking van de nieuwe staat voor die staat voor ogen heeft. Als dusdanig kan een blauwdruk daarvan nu al worden uitgetekend.

Ook de fractie van het Vlaams Belang heeft vrij snel haar steentje bijgedragen tot de discussie over de grondrechten van de Vlamingen, zij het dan vanuit een volgslagen andere invalshoek dan de voorstellen die door de meerderheidspartijen daarover werden ingediend. In die zin heeft de fractie op 7 december 2011 een voorstel van resolutie ingediend betreffende een proeve van grondwet voor de toekomstige onafhankelijke Vlaamse staat. Dat voorstel van resolutie was niet alleen een radicaal pleidooi voor een onafhankelijk Vlaanderen, maar bevatte bovendien een compleet uitgewerkte grondwettelijke constructie.

Voor het Vlaams Belang is het einddoel van de Vlaamse Beweging inderdaad het oprichten van een onafhankelijke Vlaamse staat, lidstaat van een confederale Europese Unie. In dat licht is het wenselijk dat nu al nagedacht wordt over de grondwet waarover die toekomstige onafhankelijke staat moet beschikken op het ogenblik dat België – en dus ook de Belgische Grondwet – ophoudt te bestaan. In het verleden zijn al dergelijke pogingen ondernomen, bijvoorbeeld het werk van

Jan Clement, Wouter Pas, Bruno Seutin, Geert Van Haegendoren en Jeroen Van Nieuwenhove, 'Proeve van grondwet voor Vlaanderen', Brugge, Die Keure, 1996. Een ander voorbeeld is het verzoekschrift van het Algemeen Nederlands Zangverbond en het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen, waarin meer dan 24.000 ondertekenaars aan het Vlaams Parlement vragen om werk te maken van een eigen Vlaamse grondwet. Het Vlaams Parlement heeft dat verzoek toen afgewezen. Het voorliggende voorstel van resolutie herneemt dan ook het eerdere voorstel waarin een uitgewerkte proeve van grondwet voor de toekomstige onafhankelijke Vlaamse staat werd voorgesteld. De tekst die in dit voorstel van resolutie wordt gepresenteerd, is niet alleen een juridisch, maar vooral een politiek document, dat – zoals al werd gesteld – het einddoel van de Vlaamse Beweging uitdraagt zoals het Vlaams Belang dat ziet.

I. VERLEDEN EN TOEKOMST: OVER DE VLAAMSE CONSTITUTIONELE TRADITIE

Vlaanderen heeft een zeer oude en rijke constitutionele traditie. In het graafschap Vlaanderen van de 12e eeuw waren namelijk al elementaire democratische en constitutionele beginselen diep geworteld.

Het concept van een rechtsstaat houdt in dat de heersers ook onderworpen zijn aan het recht en dat ze de rechten van hun onderdanen moeten eerbiedigen. Artikel 1 van het Charter van Sint-Omaars, dat in 1127 werd verleend door graaf Willem Clito, opvolger van de vermoorde Karel de Goede, bepaalde dat de graaf ervoor zou zorgen dat de vonnissen van de rechtbank zouden worden uitgevoerd tegen alle personen, ook tegen de graaf zelf. Het dagboek van Galbertus van Brugge, vooraanstaand grafelijk ambtenaar, waarin enkele belangrijke politieke gebeurtenissen en juridische kwesties tussen maart 1127 en juli 1128 naar aanleiding van de dood van Karel de Goede werden geschetst, bevat daarover interessante aanwijzingen. Galbert van Brugge maakt gewag van een toespraak die gehouden werd door Iwein van Aalst, een van de oppositieleiders tegen graaf Willem Clito, in Gent in 1128. Toen Willem Clito, in strijd met gedane beloften, nieuwe belastingen invoerde in Gent, wees Iwein van Aalst de graaf erop dat hij zijn woord had gebroken en daardoor de band met zijn onderdanen had verbroken. Iwein van Aalst stelde vervolgens voor om die beschuldiging in een rechtbank hard te maken.

Ook een ander elementair democratisch beginsel, het regeren bij toestemming, was in het graafschap diep geworteld. De bevolking van het graafschap stemde er wel in toe om geregeerd te worden, maar niet om blindelings te aanvaarden wat de heersers besloten. De bevolking nam rechtstreeks deel aan de politieke besluitvorming door middel van informele volksvergaderingen in vrij toegankelijke openbare plaatsen, waarin de gewone mensen een actieve rol speelden in de discussie. Later, in de 14e eeuw, begon ook de onrechtstreekse vertegenwoordiging vaste vormen aan te nemen door de ontwikkeling van de drie standen: de adel, de clerus en de burgers.

Tegenover die democratische rechtsstaat Vlaanderen stond het repressieve Frankrijk van koning Filips IV. De onderdrukkende en onrechtvaardige aard van dat regime bleek zeer duidelijk uit de heksenjacht tegen de Orde van de Tempeliers. Hun goederen werden geconfisqueerd en hun leiders werden vermoord na een reeks van schijnprocessen. De geschiedenis herhaalt zich steeds. Het regime van Filips IV was dat van een almachtige autocratie, van een vorst die niet gebonden was door het recht.

Ook in het hertogdom Brabant van de 14e eeuw waren er al vergaderingen met daarin maatschappelijke standen die het gemeenschappelijk belang vertegenwoordigden ten aanzien van het hertogelijke gezag. De kwestie van toestemming voor het heffen van belastingen deed nieuwe politieke instellingen ontstaan. De vroegere vaste belasting van de 'jaarbede' was namelijk in de tweede helft van de

dertiende eeuw vrijwel overal vervangen door andere belastingen, waaronder de 'noodbede', een belasting die alleen in buitengewone omstandigheden kon worden geheven. Hertog Hendrik III had in 1261 in zijn testament bepaald dat de 'noodbede' maar in zeven gevallen opgeëist mocht worden. Buiten die gevallen werd de bede niet geëist, maar wel door de hertog gevraagd. Financiële moeilijkheden dwongen de hertogen ertoe om vrij dikwijls buitengewone beden te vragen.

De macht en de invloed van de steden waren toegenomen door de omstandigheden of door het beleid van de hertogen en ze waren altijd bereid om de hertogen te steunen, maar alleen onder de voorwaarde dat ze politieke rechten en voorrechten zouden verkrijgen. Toen in 1293 de Brabanders belast werden voor een twintigste van hun inkomen, moest Jan I verzekeren dat ze vrijwillig en niet verplicht hadden bijgedragen: "bij gratien ende niet van rechte". Twintig jaar later, toen hertog Jan II al op zijn sterfbed lag, werden afgevaardigden van de steden en de adel in Kortenberg bijeengeroepen om nieuwe financiële steun aan de hertog te verlenen. Dat geld werd toegezegd, maar alleen onder de voorwaarde dat nieuwe voorrechten zouden worden verleend, die in het bekende Charter van Cortenberg van 27 september 1312 werden vastgesteld. De steden verkregen een algemeen toezicht over het landsbestuur: een raad van veertien leden, de zogenaamde Raad van Cortenberg, waarin de vertegenwoordigers van de steden in de meerderheid waren, zou om de drie weken bijeenkomen en erop toezien dat de rechten van het volk gehandhaafd bleven. Bij de ontvoogding van hertog Jan III in 1314 was de toestand van de financiën nog steeds precair en moesten de steden alweer hun hulp verlenen. De steden verleenden de jonge vorst financiële steun en verkregen de twee 'Walsche Charters' van 12 juli 1314. Door die vrijheidsbrieven kregen ze een tijdelijk controlerecht over het financiële bestuur van het hertogdom. De ambtenaren werden onder hun toezicht benoemd en afgezet, en moesten tweemaal per jaar aan hen rekenschap afleggen. Bovendien mocht er geen munt worden geslagen zonder overleg met de afgevaardigden.

In 1332 moest Jan III onder de bedreiging van een aanval uit het buitenland alweer de hulp van de steden inroepen. Het Charter van Cortenberg werd bevestigd en daarnaast beloofde de hertog dat er ieder jaar een onderzoek zou worden ingesteld naar het beheer van zijn ambtenaren. Dergelijke onderzoeken, de zogenaamde 'besoecken', vonden inderdaad plaats in 1333, 1334, 1354, 1363, 1372 en 1381. Ze werden in heel Brabant gehouden onder toezicht van speciaal benoemde commissies, die uit stads- en landsafgevaardigden samengesteld werden. In 1334 werd ook nog een raad van zes leden opgericht en belast met het toezicht op de terugbetaling van de door de hertog opgenomen geldsommen. De Blijde Inkomst van 3 januari 1356 na de dood van Jan III is van zeer groot belang in de politieke geschiedenis van Brabant. Als voorwaarde voor hun erkenning moesten de nieuwe hertogen voortaan eerst beloven dat ze de rechten die hun voorgangers hadden verleend, zouden handhaven. Ook werd de regel ingevoerd dat bij iedere troonsbestijging de hertog een plechtige eed moest afleggen in de zeven hoofdsteden van het hertogdom (Leuven, Brussel, Antwerpen, 's Hertogenbosch, Tienen, Zoutleeuw en Nijvel) en in Maastricht. Vanaf de regering van Johanna en Wenzel (1355-1383) speelden de steden, de adel en de geestelijkheid een steeds belangrijkere rol. De vertegenwoordiging door de Staten is een feit.

Dat oeroude constitutionalisme in het graafschap Vlaanderen en in het hertogdom Brabant was een zeer belangrijke ontwikkeling in Europa en vormde ook een belangrijke inspiratiebron voor de hier voorgestelde Vlaamse grondwet, zeker wat de fundamentele rechten en vrijheden van de Vlamingen betreft. Verleden en toekomst dus.

II. PREAMBULE EN GRONDSLAGEN VAN DE VLAAMSE STAAT

In de preambule wordt verwezen naar de eeuwenlange ontvoogdingsstrijd van het Vlaamse volk op weg naar de onafhankelijkheid en het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. De Vlaamse staat past zich in de Europese samenwerking in en streeft naar een zo hecht mogelijke samenwerking met Nederland. De titel over de grondslagen omvat bepalingen over de fundamentele beginselen van de Vlaamse Republiek, het wapenschild, het volkslied, het grondgebied en de hoofdstad.

Zo is Vlaanderen een democratische rechtsstaat, waarin er een scheiding is tussen de verschillende machten. Het politieke debat tussen de politieke partijen is volledig vrij. Het eigendomsrecht en het principe van het lokale zelfbestuur zijn zeer belangrijke hoekstenen van de Vlaamse samenleving. Vlaanderen heeft als wapenschild een leeuw van sabel op een veld van goud, genageld en getongd van sabel. Het vaandel van Vlaanderen is een leeuw van sabel op een veld van goud, genageld en getongd van sabel. Het volkslied van Vlaanderen is 'De Vlaamse Leeuw'. De hoofdstad van de republiek is Brussel en de officiële taal van Vlaanderen is het Nederlands. Daarnaast wordt het 'ius sanguinis' ingeschreven als basisbeginsel van het Vlaamse nationaliteitsrecht, en wordt de bescherming van huwelijk en gezin grondwettelijk verankerd.

III. TERUG NAAR DE WORTELS: DE KLASSIEKE VRIJHEIDSRECHTEN

Zoals hierboven is gesteld, moeten de rechten en vrijheden van de Vlamingen in de onafhankelijke Vlaamse staat bepaald worden. Dat is de voornaamste functie van een grondwet van een democratische rechtsstaat: de bescherming van de burgers tegen de overheden en de onderwerping van de overheid aan het recht. Dan rijst uiteraard de vraag: over welke rechten en vrijheden gaat het?

Na de Tweede Wereldoorlog, en zeker in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw, heeft er een enorme 'proliferatie' – zeg maar wildgroei – van allerhande rechten plaatsgevonden. Zo beperkte de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948 zich niet tot de klassieke vrijheidsrechten, maar bevatte ze ook een tiental artikelen met rechten van een heel andere aard, zoals het recht op maatschappelijke zekerheid (artikel 22), het recht op arbeid (artikel 23), het recht op rust en vrije tijd en periodiek verlof (artikel 24), en het recht op een behoorlijke levensstandaard en sociale zekerheid (artikel 25). Die rechten werden bekend als de economische en sociale rechten of de 'mensenrechten van de tweede generatie'. Ze moeten onderscheiden worden van de klassieke vrijheidsrechten, de burgerlijke en politieke rechten: de 'mensenrechten van de eerste generatie'. In de jaren 80 van de vorige eeuw is er ook nog een pleidooi gehouden voor een 'derde generatie van mensenrechten', de zogenaamde solidariteitsrechten, zoals het recht op vrede, het recht op ontwikkeling, het recht op een gezonde leefomgeving en het recht om mee te delen in de gemeenschappelijke erfenis van de mensheid. Het Vlaams Belang kant zich uiteraard niet tegen die rechten, maar opteert wel voor het Nederlandse model, waarin alleen de klassieke vrijheidsrechten van de burgers afdwingbaar worden gemaakt ten aanzien van de staat. Daarnaast wordt de overheid in diverse domeinen van het maatschappelijke leven een 'politieke middelenverbintenis' opgelegd om zowel de welvaart als het welzijn van de Vlamingen te bevorderen (vergelijk titel 3 van dit voorstel: Taken van de overheid).

Meer bepaald streeft het Vlaams Belang ernaar dat de volgende rechten en vrijheden afdwingbaar worden gemaakt tegenover de staat:

- de Vlamingen hebben dezelfde grondrechten en zijn onderworpen aan dezelfde plichten;
- het non-discriminatiebeginsel;

- de lichamelijke en geestelijke onaantastbaarheid, die voor het Vlaams Belang ook de bescherming van het ongebooren leven inhoudt;
- het recht op vrije ontwikkeling van de persoonlijkheid;
- het recht op vrije meningsuiting;
- het informatierecht en het verbod van censuur;
- het recht op vereniging;
- de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging;
- de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- de onschendbaarheid van de woning;
- het geheime karakter van boodschappen;
- de beperking van de verzameling van gegevens door de overheid;
- de openbaarheid van bestuur;
- het recht om verzoekschriften bij de overheid in te dienen;
- de waarborgen tegen willekeurige vrijheidsontneming;
- het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel;
- het beginsel dat personen niet tegen hun wil kunnen worden overgebracht van de rechtsmacht van een rechtbank die aan hen door de wet is toegekend, naar die van een andere rechtbank;
- het vermoeden van onschuld;
- het beginsel dat personen geen tweede keer mogen worden vervolgd of veroordeeld voor een misdrijf waarvoor ze al veroordeeld of vrijgesproken zijn;
- het recht om een zaak voor de rechtbank te brengen;
- het recht van beroep;
- de vrijheid van onderwijs;
- de eigendomswaarborgen;
- het recht om handelsactiviteiten te verrichten.

Daarnaast worden in de Vlaamse grondwet een aantal welomschreven taken geformuleerd. Het Vlaams Belang vindt dat de Vlaamse overheid de plicht heeft om cultuur en wetenschap in Vlaanderen te ondersteunen en tot bloei te brengen, en het rijke historische en culturele erfgoed te beschermen.

Bovendien moet de overheid een beleid voeren waarbij het welzijn van alle Vlamingen wordt nagestreefd. De bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid, en de bevordering van voldoende en kwaliteitsvolle woongelegenheden zijn even belangrijke richtlijnen voor de Vlaamse overheid.

IV. DE DIRECTE DEMOCRATIE

Als nationalistische en democratische politieke partij is het Vlaams Belang een groot voorstander van de directe democratie, onder meer via het referendum. Het Vlaams Belang vindt immers dat het Vlaamse volk een zo groot mogelijke invloed op de politieke besluitvorming moet uitoefenen en dat de Vlaamse politici over bepaalde zeer belangrijke onderwerpen geen beslissingen mogen nemen zonder dat de bevolking daarover haar mening heeft kunnen geven. Het is voor de indieners van dit voorstel van resolutie vanzelfsprekend dat beslissingen die diep ingrijpen in het maatschappelijke leven, ook als het ware door die samenleving gedragen worden. Het maximaliseren van de politieke participatie van de bevolking en van de legitimiteit van de politieke besluitvorming zijn dus voor de indieners de belangrijkste oogmerken in het kader van deze discussie.

Volgens het Vlaams Belang moet het overheidsoptreden maximaal democratisch gelegitimeerd zijn. Mensen vinden de beslissingen die ze zelf nemen, uiteraard legitiemer dan de beslissingen die genomen werden door verre politici: rechtstreekse beslissingen in referenda hebben een legitimiteit waaraan onrechtstreekse beslissingen van verkozen vertegenwoordigers niet kunnen tippen. Dat is een aspect dat nog belangrijker wordt naarmate duidelijk wordt hoe de denkbeelden van de heersende politieke klasse, bijvoorbeeld over immigratie, criminaliteit

en ook directe democratie, soms zeer sterk verschillen van wat er onder de bevolking leeft.

Bovendien kan worden vastgesteld dat de partijen en de politici al te dikwijls bereid zijn om hun programma en verkiezingsbeloften weer op te bergen in ruil voor regeringsdeelname. Overigens is het zo dat mensen in groteren getale stemmen als ze zich rechtstreeks over zakelijke kwesties (bijvoorbeeld het asiel- en immigratiebeleid of het gedoogbeleid ten aanzien van cannabisgebruik) kunnen uitspreken dan als ze alleen kandidaten naar het parlement kunnen sturen. Daardoor ontstaat een (her)activering van de politieke belangstelling van de bevolking.

De stelling dat de bevolking minder verantwoordelijk en minder bekwaam zou zijn dan de verkozen politici, is niet alleen fundamenteel antidemocratisch, maar ook pertinent onjuist. De ervaring leert dat mensen juist met een groter verantwoordelijkheidsgevoel omspringen met openbare fondsen en eerlijker zijn in het betalen van hun belastingen als ze zelf mee over de inkomsten en bestedingen van de overheid beslist hebben. Dat is heel wat anders dan de meer dan 500 miljard euro federale overheidsschuld waarmee de 'verantwoordelijke politici' de bevolking hebben opgezadeld en waardoor vele noodzakelijke investeringen niet mogelijk zijn.

Het is dus duidelijk dat het representatieve stelsel in veel gevallen onvoldoende waarborgen biedt opdat de wil van de meerderheid gewaarborgd en gerespecteerd wordt, wat toch de essentie van een democratie is.

Het hoofdstuk over het referendum wordt opgenomen in titel 4: De machten.

In het enige artikel van het eerste hoofdstuk ('Het Vlaamse volk') wordt gesteld dat het Vlaamse volk de hoogste macht uitoefent via de vertegenwoordigers in het parlement die het heeft verkozen én door deelname aan referenda. De inschrijving van de volkssoevereiniteit is zowel vanuit nationalistisch als vanuit democratisch oogpunt een interessante en wenselijke zaak: in dat verband kan verwezen worden naar hoofdstuk III van de Estse Grondwet en artikel 3, eerste lid, van de Franse Grondwet.

Het referendum, dat wordt opgenomen in een tweede hoofdstuk, kan georganiseerd worden op nationaal en op gemeentelijk niveau. Op nationaal niveau kan op verzoek van 100.000 kiesgerechtigden of minstens een derde van het totale aantal leden van het parlement een grondwets-, wetgevings- of verdragsreferendum worden gehouden onder het Vlaamse volk. In de gemeente kan een referendum worden gehouden op verzoek van minstens een derde van het totale aantal leden van de gemeenteraad ofwel van 10 procent van de gemeenteraadskiezers.

V. DE MACHTEN EN HUN VERHOUDING

A. Het parlement

De wetgevende macht berust bij het Vlaams Parlement als vertegenwoordiger van het Vlaamse volk. Het parlement is een eenkamerparlement dat bestaat uit honderd leden die via algemene, rechtstreekse en geheime verkiezingen worden verkozen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Het parlement wordt voor een periode van vijf jaar verkozen, maar ook buitengewone parlementsverkiezingen zijn mogelijk. Het Vlaams Parlement is dus geen legislatuurparlement en kan vroegtijdig ontbonden worden. De leden van het Vlaams Parlement zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor wat ze in de plenaire vergadering of in commissievergaderingen hebben gezegd of schriftelijk hebben ingediend. Er wordt hun dus een beperkte immuniteit gegarandeerd. Verder zijn de vergaderingen van het parlement openbaar en wordt ook de stemming in het openbaar gehouden. De uitzonderingen op die regel worden ook in de grondwet opgenomen. De kieskringen, de

procedure voor de verkiezing van het parlement, de verkiesbaarheidsvoorwaarden, het stelsel van onverenigbaarheden en de vergoeding van de parlementsleden worden wettelijk geregeld. Het is belangrijk dat de positie van de parlementsleden, als vertegenwoordigers van het volk, versterkt wordt. Daarom moeten ze bijvoorbeeld de mogelijkheid hebben om het vertrouwen in individuele ministers op te zeggen en ook een ter zake doend antwoord te krijgen van de desbetreffende minister.

B. De president

De president is het staatshoofd van Vlaanderen.

De president heeft een veeleer ceremoniële functie, naar het voorbeeld van de Duitse president, en wordt rechtstreeks door het volk verkozen voor een periode van vijf jaar. Hij is maar één keer herkiesbaar. Het aantal kandidaten voor een presidentsverkiezing is onbeperkt. Voorwaarde is wel dat iedere kandidaat de handtekening van minstens 50.000 kiesgerechtigden heeft verzameld.

De president heeft de bevoegdheid om Vlaanderen internationaal te vertegenwoordigen en de volkenrechtelijke verdragen in naam van de republiek te ondertekenen. Verder benoemt en ontslaat hij de eerste minister, de ministers, en de officieren en onderofficieren van het leger, en benoemt hij de justitiekanselier. Elke presidentiële akte of elk presidentieel besluit moet mee worden ondertekend door de eerste minister of door de bevoegde minister, zodat de president altijd politiek gedekt is. Uiteraard staat het staatshoofd niet boven de wet zoals de huidige Saksen-Coburgs, voor wie geldt dat de 'kroon niet ontbloot mag worden'. Als de president bij de uitoefening van zijn functie een inbreuk pleegt op de wet of de grondwet, kan het parlement de zogenaamde afzettingsprocedure voor het Grondwettelijk Hof inleiden. In geval van afzetting, ontslag of een beslissing van het parlement dat de president om gezondheidsredenen niet meer in staat is zijn functie uit te oefenen, worden zijn functies tijdelijk waargenomen door de voorzitter van het parlement, van wie het mandaat dan wordt geschorst.

C. De regering

De uitvoerende macht berust bij de regering. De regering telt ten minste vier en ten hoogste negen leden, onder wie de eerste minister. Een inflatie van ministerposten moet immers vermeden worden. Essentieel in een rechtsstaat is dat de overheden onderworpen zijn aan het recht. Zo oefent de regering haar rechten en bevoegdheden uit op grond van en binnen het kader van de grondwet en de wet.

D. De rechterlijke macht

De rechtspraak wordt alleen uitgeoefend door de rechtbanken. De oprichting van uitzonderingsrechtbanken, in welke vorm ook, is bijgevolg verboden. Ter vrijwaring van hun onafhankelijkheid worden de rechters voor het leven benoemd. Ze mogen alleen door een rechterlijke uitspraak afgezet worden. Het is een essentieel beginsel van een rechtsstaat dat de rechtszittingen en de uitspraak van vonnissen en arresten in het openbaar gebeuren. De organisatie van het gerechtelijke apparaat – de verschillende soorten rechtbanken, hun respectieve bevoegdheden, hun werkwijze – wordt wettelijk bepaald. Het Hof van Verbreking toetst de beslissingen van de rechtbanken in laatste aanleg aan de wet en doet geen uitspraak over de grond van de zaak. De Raad van State, die tot de rechterlijke macht behoort, is het hoogste administratieve rechtscollege dat de uitvoerbare overheidsbeslissingen vernietigt als die tegen de wet indruisen.

Het Vlaams Belang verzet zich tegen het herleiden van het Openbaar Ministerie tot een louter werktuig van de minister van Justitie en tot een politiek instrument. Daarom willen de indieners van dit voorstel van resolutie de (relatieve)

onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie sterker benadrukken. Ook willen ze de controle op de rechterlijke macht handhaven via een Hoge Justitieraad, maar die mag zich niet inlaten met het benoemingsbeleid. Voor het benoemingsbeleid pleit het Vlaams Belang voor het gedecentraliseerde Nederlandse model.

E. Grondwettelijk Hof

In Vlaanderen wordt een Grondwettelijk Hof opgericht. Dat hof waakt erover dat de grondwettelijke rechten van de Vlamingen geëerbiedigd worden en doet uitspraak over bevoegdheidsconflicten tussen de verschillende machten. Het Grondwettelijk Hof is ook bevoegd om de president af te zetten.

VI. HET LOKALE ZELFBESTUUR

Het Vlaams Belang is gewonnen voor een doorgedreven toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. De gemeenten moeten in essentie bevoegd zijn voor de typisch plaatselijke aangelegenheden. Ze moeten belastingen kunnen heffen en innen waarmee ze gemeentelijke taken financieren. Vanzelfsprekend moet een hogere overheid toezicht op de gemeenten uitoefenen. Beslissingen van gemeentelijke overheden mogen immers niet tegen de wet of het algemeen belang ingaan. Voor het Vlaams Belang moet er een niveau tussen de gemeenten en de Vlaamse overheid georganiseerd worden, zoals samenwerkingsverbanden tussen de gemeenten onderling.

VII. DE JUSTITIEKANSELIER

De instelling van een justitiekanselier is alleen in het Finse en Estse staatsrecht bekend. De justitiekanselier is een ambtenaar die het hoogste toezicht uitoefent op de grondwettelijkheid van alle wetten en besluiten die worden uitgevaardigd. Als die ambtenaar van oordeel is dat de uitvaardiging van een wet of van een besluit van de regering of van een gemeente tegen de grondwet of tegen een wet ingaat, en als de bevoegde 'overheid' – in de ruimste betekenis van het woord – weigert om de wet of het besluit in kwestie aan te passen, dan legt de justitiekanselier het dossier voor aan het Grondwettelijk Hof, dat dan die wet of dat besluit kan vernietigen.

VIII. DE RECHTEN VAN DE BRUSSELSE FRANSTALIGEN

Brussel is de hoofdstad van Vlaanderen. De negentien Brusselse gemeenten vormen evenwel een tweetalig gebied waarbinnen de Franstaligheid beschermd wordt. De Brusselse Franstaligen zijn in een onafhankelijk Vlaanderen volwaardige Vlaamse staatsburgers met dezelfde rechten en plichten. Daarnaast wordt hun aparte identiteit door bijzondere waarborgen op taalkundig en cultureel vlak en op onderwijsvlak gegarandeerd. In Brussel wordt een Raad van de Brusselse Franstaligen/Conseil des Francophones de Bruxelles opgericht, die bevoegd is voor Franstalige culturele aangelegenheden en voor de organisatie van Franstalig onderwijs in Brussel.

IX. FINANCIËN EN BEGROTING

Buiten de klassieke bepalingen wordt in de Vlaamse grondwet het evenwicht tussen inkomsten en uitgaven verankerd als tegenpool van de Belgische situatie. De klassieke bepalingen zijn:

- het legaliteitsbeginsel: geen belasting ten behoeve van de nationale overheid, behalve als dat door een wet vastgesteld wordt;
- het eenjarigheidsbeginsel: over de belastingen wordt jaarlijks gestemd;
- geen vrijstelling, verhoging, vermindering van belasting, behalve als dat door een wet vastgesteld wordt;

- het legaliteits- en eenjarigheidsbeginsel in de begrotingen: het parlement keurt jaarlijks de begroting goed en sluit de rekeningen af;
- het universaliteitsbeginsel: de begroting moet alle ontvangsten en uitgaven bevatten;
- het specialiteitsbeginsel: het parlement verleent geen totaal krediet aan de regering, maar een krediet dat verdeeld wordt ten voordele van specifieke doeleinden en beleidsdomeinen;
- de verplichting voor de regering om tijdig de ontwerpen van begroting aan de leden van het parlement te bezorgen, opdat het parlement zijn controlefunctie naar behoren kan vervullen;
- de grondwettelijke verplichting van het evenwicht tussen inkomsten en uitgaven: een dergelijke verplichting komt neer op een geïnstitutionaliseerd afscheid van het oude België met zijn wafelijzerpolitiek en met zijn meer dan 500 miljard euro overheidsschuld;
- de bepaling dat het Rekenhof belast is met het onderzoek, de controle en de vereffening van de rekeningen van de overheid.

X. VLAANDEREN EN DE EUROPESE UNIE: OVER DE BESCHERMING VAN DE NATIONALE IDENTITEIT

Het uitgangspunt is dat Vlaanderen rechtstreeks moet deelnemen aan de Europese besluitvorming én dat de democratische controle op het Vlaamse niveau moet gebeuren. In dat kader verdient het aanbeveling dat – naast een actieve vorm van bindende referenda daarover – het Deense systeem van de parlementaire controle op het EU-beleid van de regering in de Vlaamse grondwet wordt opgenomen.

In nagenoeg alle grondwetten – zie bijvoorbeeld artikel 88, §4, van de Franse Grondwet – is er immers weliswaar sprake van een informatierecht van het nationale parlement, maar alleen het Deense parlement (het Folketing) heeft een zeer grote invloed op het Deense EU-beleid. Volgens de procedure die geldt voor de formulering van het Europese beleid van Denemarken, is het zo dat de regering vooraf haar standpunt over onderwerpen en voorstellen van regelgeving die ter sprake komen in de Raad van de EU, moet voorleggen aan het Folketing, met haar eigen voorstel voor een Deens standpunt daarover. Na een discussie met de betrokken minister aanvaardt of verwerpt de commissie Europese Aangelegenheden het voorstel of formuleert ze zelf een mandaat waarbinnen de regering in de Raad moet onderhandelen. De betrokken Deense minister moet in ieder geval binnen de grenzen van het mandaat blijven. Dat houdt in dat, als er geen resultaat binnen het mandaat van het Folketing bereikt kan worden, de minister terug naar het Folketing moet om een nieuw mandaat te verkrijgen. Als de minister zich niet aan het mandaat houdt, kan een motie van wantrouwen worden ingediend. Om het systeem flexibel te houden worden de mandaten in het algemeen vrij ruim geformuleerd, zodat de regering wat onderhandelingsruimte heeft.

De commissie Europese Aangelegenheden ontvangt alle voorstellen voor nieuwe Europese regelgeving zodra die in het Deens vertaald zijn, samen met een nota van het ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin de gevolgen van de omzetting van de voorstellen op de Deense nationale wetgeving worden geschetst. Op die manier kan het Folketing natuurlijk al vroeg anticiperen. Die procedure is nog niet in de Deense Grondwet opgenomen, maar wordt algemeen als een constitutioneel principe aanvaard.

Wat de overdracht van bevoegdheden naar het Europese niveau betreft, moet verwezen worden naar artikel 4.2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waarin wordt gesteld dat de Europese Unie de nationale identiteit van haar lidstaten moet eerbiedigen. Die bepaling moet geïnterpreteerd worden als een soevereiniteitsgarantie en vormt als het ware het Europese verlengstuk van beperkingen op soevereiniteitsoverdrachten die in de nationale grondwetten zijn vervat. Die

bepanking op de soevereiniteitsoverdracht wordt zowel in titel 1 (Grondslagen) als in titel 9 (De Europese Unie) van de proeve van grondwet van de Republiek Vlaanderen opgenomen.

XI. INTERNATIONALE BETREKKINGEN EN LANDSVERDEDIGING

De Vlaamse Regering voert de buitenlandse politiek en onderhandelt over de verdragen die met buitenlandse mogendheden worden gesloten. Daarbij wordt het parlement telkens geïnformeerd over verdragsontwerpen en over voorstellen en initiatieven in internationale organisaties. Naar Iers en Deens voorbeeld krijgt het Vlaamse volk ook op dat domein medezeggenschap. Internationale verdragen waarbij bevoegdheden aan internationale instellingen worden overgedragen, worden onder de opschortende voorwaarde van een referendum ondertekend.

XII. HERZIENING VAN DE VLAAMSE GRONDWET

De Vlaamse grondwet kan alleen herzien worden na een voorafgaande herzieningsverklaring. Na de herzieningsverklaring wordt het parlement van rechtswege ontbonden. Het nieuw samengestelde parlement kan de bepalingen in kwestie alleen wijzigen als minstens twee derde van zijn leden aanwezig zijn en als de wijziging door ten minste twee derde van het aantal aanwezige parlementsleden wordt goedgekeurd.

Chris JANSSENS
Filip DEWINTER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de volkomen tegenstrijdige verkiezingsuitslagen in het Vlaamse en het Waalse gedeelte van België, met als gevolg daarvan het bestaan van twee democratieën in het land;
  - 2° de daaruit voortvloeiende onmogelijkheid om nog langer een Federale Regering te vormen die tegemoetkomt aan de verzuchtingen en de wensen van de kiezers van het Vlaamse en het Waalse landsgedeelte zoals die telkens opnieuw in de stembusslag tot uiting komen, en de steeds moeilijkere federale regeringsvorming die daar het gevolg van is;
  - 3° de zes opeenvolgende staatshervormingen, die België hebben omgevormd tot een onoverzichtelijk bestuurlijk kluwen dat niet meer in staat is om op een efficiënte manier beleid te voeren en de verdere Vlaamse ontplooiing verhindert;
  - 4° de vergrendeling van de Vlaamse demografische, electorale en politieke meerderheid door de diverse Belgische politieke vergrendelingsmechanismen, waardoor de Vlaamse politieke meerderheidswil niet in beleid kan worden omgezet;
- overwegende dat:
  - 1° de Belgische constructie volkomen uitgeleefd is;
  - 2° het Belgische status quo bijzonder schadelijk is voor het Vlaamse welzijn en de Vlaamse welvaart;
  - 3° een eventuele zoveelste staatshervorming in het Belgische staatsverband de Belgische institutionele koterij alleen maar kan verergeren en geen remedie vormt voor het fundamentele probleem dat rijst;
  - 4° door de Belgische regimecrisis de geesten stilaan rijpen voor fundamentele hervormingen;
  - 5° een ordelijke opdeling van België het enige rationele en logische alternatief vormt voor de uitgeleefde Belgische constructie;
  - 6° de ordelijke opdeling van een land een complexe aangelegenheid vormt, die grondig moet worden voorbereid;
  - 7° het Vlaams Parlement, in samenwerking met de Vlaamse Regering, het voortouw moet nemen om die ordelijke opdeling, in overeenstemming met de internationaal aanvaarde normen daarover, op de sporen te zetten;
  - 8° het de taak van de Vlaamse volksvertegenwoordiging is om Vlaanderen soeverein te verklaren, vervolgens onderhandelingen over een ordelijke opdeling van de bestaande staat te voeren en na afronding daarvan in een beperkt tijds kader de onafhankelijkheid van Vlaanderen uit te roepen, maar dat dit te gelegener tijd moet gebeuren als de omstandigheden zich daartoe aandienen, met als sluitstuk het uitvaardigen van een nieuwe grondwet voor de Republiek Vlaanderen;
  - 9° het ogenblik waarop dat te gebeuren staat, niet lang meer kan uitblijven, gelet op het onvermogen van de uitgeleefde Belgische structuren om nog langer de staatsmacht op een ordentelijke wijze uit te oefenen en een beleid te voeren dat tegemoetkomt aan de democratische verzuchtingen van het Vlaamse volk;
  - 10° het om die reden nu al noodzakelijk is dat daarvoor de nodige voorbereidingen worden getroffen;
  - 11° de soevereiniteitsverklaring en wat daarop volgt, op het meest geëigende ogenblik moeten plaatsvinden, maar dat het parlement al grondig kan nadenken over de grondbeginselen van de toekomstige Vlaamse staat, zoals die verwoord zullen moeten worden in een Vlaamse grondwet;

- roept de Vlaamse Regering op om:
  - 1° de Vlaamse bevolking actief voor te lichten over de nakende ordelijke opdeling van België en de toekomstige Vlaamse staatsvorming door nu al duidelijk te communiceren over het structurele onvermogen van de Belgische constructie om nog langer tegemoet te komen aan de Vlaamse bestuurlijke en staatkundige noden, en de noodzaak van Vlaamse staatsvorming in dat verband;
  - 2° dringend en grondig het nodige voorbereidende werk te laten verrichten met het oog op het samenstellen van een sterk dossier in het kader van de nakende boedelscheiding tussen Vlaanderen en Wallonië;
  - 3° waar dat mogelijk is, daarover al de dialoog op te starten met het Waalse landsgedeelte;
  - 4° op internationaal vlak de nodige contacten te leggen zodat daarvoor bij de internationale gemeenschap de nodige goodwill wordt gecreëerd;
- zich bewust van zijn verantwoordelijkheden voor het welzijn en de welvaart van het Vlaamse volk;
- vaststellend dat Vlaanderen en de Vlamingen in de loop van hun geschiedenis alle kansen hebben gegeven aan de Belgische constructie om hen in het Belgische staatsverband te besturen zoals de Vlamingen dat in democratische verkiezingen te kennen hebben gegeven, maar dat dit op een faliekante mislukking is uitgelopen;
- zich bewust van zijn rol als enige legitieme democratische vertegenwoordiger van het Vlaamse volk;
- hecht zijn voorlopige goedkeuring aan de bij deze resolutie gevoegde proeve van Vlaamse grondwet als blauwdruk voor de toekomstige Republiek Vlaanderen, in afwachting van de soevereiniteitsverklaring en de daaropvolgende onafhankelijkheidsverklaring door het Vlaams Parlement.

Chris JANSSENS
Filip DEWINTER

PROEVE VAN GRONDWET VAN DE REPUBLIEK VLAANDEREN

Preambule

Het Vlaamse volk, zich bewust van zijn eeuwenlange ontvoogdingsstrijd, die geleid heeft tot de oprichting van een eigen onafhankelijke en soevereine staat;

een staat die berust op het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren;

een vreedzame staat, die zich inpast in de Europese samenwerking en die zich tot doel stelt om de vooruitgang en het welzijn van de huidige en toekomstige generaties Vlamingen te garanderen;

een staat die berust op de beginselen van vrijheid, rechtvaardigheid en recht, en waarin elk individu het recht heeft om zijn persoonlijke geluk na te streven;

een staat die zich tot doel stelt om de bescherming en de bloei van de Nederlandse taal en cultuur te waarborgen en in dat kader streeft naar een zo hecht mogelijke samenwerking met Nederland;

het Vlaamse volk, zelf beschikkend over zijn eigen interne democratische staatkundige ordening;

vaardigt de volgende grondwet uit:

Grondwet

Titel 1. Grondslagen

Artikel 1. Vlaanderen is een democratische republiek, waarin de hoogste macht uitgaat van het volk. De soevereiniteit van de Republiek Vlaanderen is ondeelbaar en onvervreemdbaar.

Art. 2. De fundamentele beginselen van de Vlaamse Republiek zijn:

- de Vlaamse cultuur, ingebed in de Europese beschaving, die de enige grondslag voor de leidcultuur in Vlaanderen vormt;
- de fundamentele rechten en vrijheden van elk individu, zoals die erkend worden in de internationale verdragen en opgenomen zijn in deze grondwet;
- de beginselen van de democratische rechtsstaat;
- de verdeling van de drie staatsfuncties over de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht, en het beginsel van de scheiding van die machten;
- de vrije oprichting en de gelijke behandeling van politieke partijen, en het vrije politieke debat tussen de politieke partijen;
- de bescherming van het eigendomsrecht;
- het principe van het lokale zelfbestuur volgens het subsidiariteitsbeginsel.

Art. 3. Een bijzondere wet, aangenomen met een tweederdemeerderheid van de stemmen van het totale aantal parlementsleden, kan bevoegdheden overdragen aan internationale en supranationale instellingen.

Art. 4. Het grondgebied van Vlaanderen is ondeelbaar. De grenzen van Vlaanderen zijn onschendbaar.

Elke wijziging van de grenzen van het grondgebied moet door drie vierde van het totale aantal leden van het parlement goedgekeurd worden.

Art. 5. Vlaanderen heeft als wapenschild een leeuw van sabel op een veld van goud, genageld en getongd van sabel.

Art. 6. Het vaandel van Vlaanderen is een leeuw van sabel op een veld van goud, genageld en getongd van sabel.

Art. 7. Het volkslied van Vlaanderen is De Vlaamse Leeuw.

Art. 8. De hoofdstad van de Republiek Vlaanderen is Brussel.

Art. 9. De officiële taal van Vlaanderen is het Nederlands. De wet regelt het gebruik van de talen in het openbaar leven.

Art. 10. De indeling van het Vlaamse grondgebied in administratieve gebieden wordt bij wet geregeld.

Art. 11. Ieder kind van wie minstens een van de ouders Vlaams staatsburger is, heeft de Vlaamse nationaliteit door geboorte.

De voorwaarden en procedures voor de verwerving, het verlies en de herverkrijging van de Vlaamse nationaliteit worden bij wet geregeld.

Art. 12. Het huwelijk en het gezin genieten bijzondere bescherming. Het gezin is van fundamenteel belang voor het behoud en de groei van het volk en vormt de grondslag van de volksgemeenschap.

Titel 2. Rechten en vrijheden

Art. 13. De Vlamingen genieten op gelijke wijze de rechten, vermeld in deze titel, en zijn onderworpen aan dezelfde plichten. Zij alleen zijn tot de burgerlijke ambten benoembaar, met uitzondering van de bijzondere gevallen die bij wet kunnen worden vastgesteld.

Art. 14. Elke Vlaming is gelijk voor de wet. De overheid verzekert zonder onredelijk onderscheid de rechten en vrijheden.

Art. 15. Iedereen heeft recht op leven, en op geestelijke en lichamelijke integriteit.

Art. 16. Iedereen heeft recht op de vrije ontwikkeling van zijn persoonlijkheid.

Art. 17. Iedereen heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Niemand mag ertoe gedwongen worden zijn of haar mening, of zijn of haar overtuiging te veranderen. Niemand kan juridisch aansprakelijk worden gesteld voor zijn of haar overtuiging.

Art. 18. Iedereen heeft het recht om zijn of haar ideeën, meningen, overtuigingen en andere informatie door woord of tekening, in druk of met andere middelen te verspreiden. Dat recht kan alleen beperkt worden om de rechten en vrijheden, de gezondheid, en de eer en reputatie van andere personen te beschermen. Er wordt geen censuur uitgeoefend.

Art. 19. Iedereen heeft het recht om informatie te ontvangen.

Art. 20. Iedereen heeft recht op vrijheid van vereniging en vergadering. Dat recht kan aan geen enkele preventieve maatregel worden onderworpen.

Art. 21. Iedereen heeft het recht om zijn of haar godsdienst of levensovertuiging vrijelijk te belijden.

Art. 22. Iedereen heeft recht op eerbiediging van zijn of haar privé- en gezinsleven.

Art. 23. De woning is onschendbaar. Huiszoeking kunnen alleen plaatshebben in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die de wet voorschrijft.

Art. 24. Iedereen heeft recht op het geheime karakter van de boodschappen die naar hem of haar worden overgebracht. De wet bepaalt de uitzonderingen.

Art. 25. De centrale en lokale overheden kunnen alleen informatie verzamelen voor de taken die hun door de wet zijn toebedeeld. Iedereen heeft het recht om informatie te verkrijgen over zichzelf die door centrale en lokale overheden wordt bijgehouden, in overeenstemming met de procedures die de wet bepaalt.

Art. 26. Iedereen heeft het recht om verzoekschriften bij de overheid in te dienen.

Art. 27. Iedereen heeft recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid.

Niemand kan worden vervolgd, met uitzondering van de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die de wet voorschrijft.

Behalve bij ontdekking op heterdaad kan iemand alleen worden aangehouden krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter dat wordt betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uur.

Art. 28. Een feit is alleen strafbaar volgens een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling.

Art. 29. Iedereen wordt vermoed onschuldig te zijn tot hij of zij door een rechtbank wordt veroordeeld. Niemand mag worden veroordeeld tenzij zijn of haar schuld door een daartoe bevoegde rechtbank is vastgesteld. Niemand mag tot een zwaardere straf worden veroordeeld dan de straf die van toepassing was op het moment van het misdrijf. Niemand mag een tweede keer worden vervolgd of veroordeeld voor een misdrijf waartoe hij of zij al veroordeeld of vrijgesproken werd.

Art. 30. Iedereen heeft het recht om een zaak voor de rechtbank te brengen als zijn of haar rechten of vrijheden worden geschonden. De rechtbank verklaart iedere wet, rechtshandeling of procedure die de rechten en vrijheden schendt of op een andere manier tegen de grondwet ingaat, als ongrondwettelijk.

Art. 31. Iedereen heeft het recht om in beroep te gaan tegen een individuele beslissing die uitgaat van een rechtbank, administratieve instelling of andere instantie die met een overheidstaak is belast.

Art. 32. Iedereen kan tegen zijn of haar wil worden overgebracht van de rechtsmacht van een rechtbank die aan hem of haar door de wet is toegekend, naar die van een andere rechtbank.

Art. 33. Iedereen heeft het recht om aanwezig te zijn tijdens zijn of haar proces. De gerechtszittingen zijn openbaar, behalve in de gevallen die de wet bepaalt.

Art. 34. Het onderwijs is vrij. Iedereen heeft recht op onderwijs en geniet onderwijs tot het einde van de leerplicht in de onderwijsinstelling van zijn of haar keuze. Iedereen heeft het recht om onderwijsinstellingen op te richten. Om de vrije keuze te waarborgen, is de Vlaamse overheid verplicht onderwijsinstellingen te subsidiëren en eigen onderwijsinstellingen op te richten. Het door de Vlaamse overheid georganiseerde onderwijs is neutraal. De wet regelt de organisatie, de erkenning en de subsidiëring van de onderwijsinstellingen.

Art. 35. Iedereen heeft recht op eigendom en het recht om ongestoord van zijn of haar eigendom te genieten. Een onteigening is alleen mogelijk als die noodzakelijk

is in het algemeen belang, in de gevallen en op de wijze die de wet bepaalt, en tegen een billijke en voorafgaande schadeloosstelling.

Art. 36. Iedereen heeft het recht om handelsactiviteiten te verrichten binnen de grenzen die de wet bepaalt.

Titel 3. Taken van de overheid

Art. 37. De Vlaamse overheid ondersteunt en streeft de bloei na van de Nederlandse taal en cultuur in Vlaanderen, en beschermt het historische en culturele erfgoed.

Art. 38. Het algemene welzijn, de bestaanszekerheid en de spreiding van de welvaart over het Vlaamse volk zijn het voorwerp van zorg van de overheid. De wet stelt de regels over de aanspraken op sociale uitkeringen door de overheid vast.

Art. 39. De overheid stelt zich tot doel het leefmilieu te beschermen en te verbeteren, en de volksgezondheid te bevorderen.

Art. 40. De overheid voert een beleid dat gericht is op voldoende, kwaliteitsvolle woongelegenheid.

Titel 4. De machten

Hoofdstuk 1. Het Vlaamse volk

Art. 41. Het volk oefent de hoogste macht uit door de vertegenwoordigers in het parlement die het heeft verkozen en door zijn deelname aan referenda.

Hoofdstuk 2. Het referendum

Art. 42. Op verzoek van 100.000 kiesgerechtigden of minstens een derde van het totale aantal leden van het parlement wordt een grondwets-, wetgevings- of verdragsreferendum gehouden onder het Vlaamse volk. De uitslag van het referendum is bindend voor de overheid. De wet bepaalt de nadere regelen.

Art. 43. Op verzoek van minstens een derde van het totale aantal leden van de gemeenteraad of van 10 procent van de gemeenteraadskiezers wordt een referendum gehouden onder de bevolking van een gemeente. De uitslag van het referendum is bindend voor de gemeentelijke overheid. De wet bepaalt de nadere regelen.

Hoofdstuk 3. Het parlement

Art. 44. De wetgevende macht berust bij het parlement als vertegenwoordiger van het Vlaamse volk. De organisatie en werking van het parlement worden door een reglement geregeld.

Art. 45. Het parlement telt honderd leden, die volgens algemene, rechtstreekse en geheime verkiezingen worden verkozen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Iedere Vlaamse staatsburger die de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en die niet verkeert in een van de gevallen van uitsluiting die de wet bepaalt, heeft stemrecht.

De wet bepaalt de kieskringen, de procedure voor de verkiezing van het parlement, de verkiesbaarheidsvoorwaarden, het stelsel van onverenigbaarheden en de vergoeding van de parlementsleden.

Art. 46. Het parlement wordt voor een periode van vijf jaar verkozen.

De voorzitter van het parlement ontbindt het parlement als het parlement, bij absolute meerderheid van het aantal leden:

- hetzij een motie van vertrouwen tegen de regering verwerpt en niet binnen een termijn van drie dagen, te rekenen vanaf de dag van de verwerping van de motie, een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de president voordraagt;
- hetzij een motie van wantrouwen tegen de regering aanneemt en niet tegelijk een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de president voordraagt.

De stemming over de moties van vertrouwen en wantrouwen, vermeld in het eerste lid, kan pas plaatsvinden vanaf de derde dag na de indiening van de motie in kwestie.

Het ontbindingsbesluit bevat de oproeping van de kiezers binnen veertig dagen. Als drie maanden na de oproeping van de kiezers geen nieuwe regering met volheid van bevoegdheden werd gevormd, wordt het parlement van rechtswege ontbonden en worden de kiezers opnieuw binnen veertig dagen opgeroepen. De eerste zitting van een nieuw verkozen parlement vindt plaats binnen een termijn van tien dagen na de afkondiging van de verkiezingsuitslagen.

Na de vernieuwing van het parlement neemt de regering ontslag.

Art. 47. Het parlement kan de aanwezigheid van de ministers vorderen.

De parlementsleden hebben het recht om vragen te stellen aan de ministers. De ministers beantwoorden die vragen op een manier die ter zake doet.

Het parlement heeft het recht van onderzoek. De wet regelt die bevoegdheid.

Art. 48. De vergaderingen van het parlement zijn openbaar. Op verzoek van minstens tien parlementsleden kan het parlement met minstens twee derde van zijn leden beslissen om met gesloten deuren een bepaald onderwerp te bespreken.

Bij de beraadslaging van het parlement over de inbeschuldigingstelling van een minister en over de schorsing van een gerechtelijk onderzoek of de tenuitvoerlegging van een strafrechtelijke veroordeling met betrekking tot een parlements lid wordt met gesloten deuren vergaderd.

Art. 49. Het parlement kiest uit zijn leden een voorzitter en twee ondervoorzitters die de activiteiten van het parlement coördineren in overeenstemming met het desbetreffende reglement.

Art. 50. Een parlements lid kan niet worden vervolgd, aangehouden of opgesloten, of aan enig onderzoek worden onderworpen naar aanleiding van een stem of een mening die hij of zij in de uitoefening van zijn of haar functie heeft uitgebracht.

Art. 51. Een parlements lid is onschendbaar.

Een parlements lid kan alleen strafrechtelijk vervolgd worden met toestemming van minstens twee derde van het totale aantal leden van het parlement, tenzij een strafbaar feit op heterdaad ontdekt wordt.

Het parlement kan beslissen dat een gerechtelijke procedure of de tenuitvoerlegging van een strafrechtelijke veroordeling voor een bepaalde duur wordt geschorst met het oog op de werkzaamheden van het parlement.

Hoofdstuk 4. De president

Art. 52. De president is het staatshoofd van Vlaanderen.

Art. 53. De president wordt voor een ambtsperiode van vijf jaar verkozen door het volk op basis van het algemeen, gelijk, rechtstreeks en geheim kiesrecht.

Iedere kiesgerechtigde persoon die zijn woonplaats in Vlaanderen heeft en als Vlaams staatsburger geboren is, mag als president worden verkozen.

Een aansluitende tweede ambtstermijn is maar eenmaal mogelijk.

Art. 54. Iedere Vlaamse staatsburger die de voorwaarden, vermeld in artikel 53, vervult en die de handtekeningen van minstens 50.000 kiesgerechtigden heeft verzameld, wordt ingeschreven als presidentskandidaat.

Het aantal presidentskandidaten is onbeperkt.

Art. 55. De presidentsverkiezingen vinden plaats op de laatste zondag, twee maanden voor de ambtstermijn van de president afloopt. De wet regelt de wijze van verkiezing.

Art. 56. Bij zijn ambtsaanvaarding legt de president de volgende eed af, in handen van de voorzitter van het parlement en in aanwezigheid van de leden van het parlement: "Ik beloof op mijn erewoord dat ik het Vlaamse volk trouw zal dienen en de grondwet van de Vlaamse Republiek zal naleven."

Art. 57. Het presidentschap is onverenigbaar met enig ander openbaar ambt of mandaat, alsook met elk bezoldigd of winstgevend beroep.

Een persoon die tot president wordt verkozen, zet het lidmaatschap van politieke partijen en organisaties stop, alsook van alle activiteiten daarin.

Art. 58. De president vertegenwoordigt de republiek internationaal en ondertekent de volkenrechtelijke verdragen in naam van de republiek alvorens ze aan het parlement ter ratificatie voor te leggen.

De president neemt de geloofsbrieven van de ambassadeurs van andere staten in ontvangst.

Art. 59. De president benoemt en ontslaat de eerste minister, de ministers, en de officieren en onderofficieren van het leger van de republiek en benoemt de justiekanselier.

Art. 60. De president bekrachtigt en kondigt de wetten af.

Art. 61. Akten en besluiten van de president is pas geldig als ze mee ondertekend zijn door de eerste minister of de bevoegde minister. Dat geldt niet voor de benoeming en het ontslag van de eerste minister en de voltallige regering.

Art. 62. In geval van afzetting of ontslag van de president of na een beslissing van het parlement dat de president, om gezondheidsredenen, niet meer in staat is om zijn of haar functie uit te oefenen, worden de functies van de president tijdelijk waargenomen door de voorzitter van het parlement.

Gedurende de periode waarin de voorzitter van het parlement de taken van de president vervult, wordt zijn mandaat van voorzitter geschorst.

In die gevallen kondigt het parlement binnen tien dagen presidentsverkiezingen aan, die moeten worden gehouden binnen twee maanden. Als het parlement niet kan bijeenkomen, kondigt de regering de verkiezing aan.

Art. 63. Het parlement kan de president wegens een schending van de grondwet of een wet in de uitoefening van zijn functie voor het Grondwettelijk Hof dagen. Het initiatief tot afzettingsprocedure moet van ten minste een vierde van de leden van het parlement uitgaan. Het besluit tot het starten van een afzettingsprocedure wordt genomen door ten minste twee derde van het aantal leden van het parlement.

Als het Grondwettelijk Hof vaststelt dat de president zich schuldig heeft gemaakt aan een schending van de grondwet of een wet, kan de president afgezet worden.

Hoofdstuk 5. De regering

Art. 64. De uitvoerende macht berust bij de regering. De regering telt ten minste vier en ten hoogste negen ministers, onder wie de eerste minister.

Art. 65. De regering oefent haar rechten en bevoegdheden uit op grond van en binnen het kader van de grondwet en de wet.

Art. 66. De ministers zijn verantwoording verschuldigd aan het parlement.

Art. 67. Ministers worden voor misdrijven die ze in of buiten de uitoefening van hun ambt hebben gepleegd, uitsluitend berecht door het daartoe bevoegde hof van beroep. De wet bepaalt op welke wijze tegen hen in rechte wordt opgetreden, zowel bij de vervolging als bij de berechting.

Art. 68. De regering biedt haar ontslag aan de president aan als het parlement bij absolute meerderheid van haar leden een motie van wantrouwen aanneemt, die een opvolger voor de eerste minister aan de president voordraagt, of een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de president voordraagt binnen drie dagen na het verwerpen van een motie van vertrouwen. De president benoemt de voorgedragen opvolger tot eerste minister. De nieuwe eerste minister treedt in functie op het ogenblik van de eedaflegging van de nieuwe regering.

Art. 69. De regering kan op ieder ogenblik nieuwe parlementsverkiezingen uitschrijven.

Hoofdstuk 6. De rechterlijke macht

Art. 70. De rechtspraak wordt alleen uitgeoefend door de rechtbanken.

De rechtbanken zijn onafhankelijk en spreken recht in overeenstemming met de grondwet, de wetten en de internationale verdragen.

De oprichting van uitzonderingsrechtbanken, in welke vorm ook, is verboden.

De wet regelt de organisatie van het Openbaar Ministerie, de rechtbanken en de beroepshoven, met hun bevoegdheden, hun samenstelling, alsook hun werkwijze en procedure.

De jury wordt ingesteld voor politieke misdrijven, voor drukpersmisdrijven en voor de zwaarste criminele zaken, met uitzondering van drukpersmisdrijven die door terrorisme zijn ingegeven.

Art. 71. Het Openbaar Ministerie is onafhankelijk in de individuele opsporing en vervolging. De minister van Justitie heeft het recht de vervolging te bevelen en werkt samen met de hoogste magistraten van het Openbaar Ministerie op basis van de strafwetgeving het opsporings- en vervolgingsbeleid uit.

De strafuitvoering gebeurt in overeenstemming met de wet en de rechterlijke uitspraken.

Art. 72. Het Hof van Verbreking toetst de beslissingen van de rechtbanken van laatste aanleg aan de wet, maar oordeelt niet over de grond van de zaak.

Art. 73. De Raad van State, of een afdeling daarvan, doet als administratief rechtscollege uitspraak over de verenigbaarheid van uitvoerbare overheidsbeslissingen met de wet.

Art. 74. De magistraten worden voor het leven benoemd. Bekwaamheid en geschiktheid voor het ambt vormen daarbij de enige criteria. De benoemingsprocedure wordt bij wet geregeld.

Magistraten mogen alleen op basis van een rechterlijke uitspraak afgezet worden. Magistraten mogen geen enkele openbare functie, geen enkel openbaar ambt en geen enkel ander beroep uitoefenen.

Een functie in een politieke partij of het lidmaatschap ervan is verboden. Een magistraat mag niet deelnemen aan politieke activiteiten.

Art. 75. De gerechtszaken worden zonder nodeloos uitstel en binnen een redelijke termijn behandeld.

De rechtszittingen zijn het openbaar en de uitspraak van vonnissen en arresten wordt in het openbaar gedaan, tenzij de openbaarheid gevaar oplevert voor de goede orde of de goede zeden.

Elk vonnis of arrest moet terdege gemotiveerd zijn.

Art. 76. Er bestaat één Hoge Justitieraad voor heel Vlaanderen.

De Hoge Justitieraad is paritair samengesteld en bestaat enerzijds uit rechters en magistraten van het Openbaar Ministerie die rechtstreeks verkozen worden door hun gelijken onder de voorwaarden en op de wijze die bij wet bepaald zijn, en anderzijds uit onafhankelijke experts, die aangesteld worden onder de voorwaarden en op de wijze die bij wet bepaald zijn.

De Hoge Justitieraad is bevoegd voor de volgende materies:

- 1° het geven van adviezen en het formuleren van voorstellen over de algemene werking en de organisatie van de rechterlijke orde;
- 2° het houden van het algemene toezicht op het gebruik van de interne controlemiddelen en de bevordering ervan;
- 3° met uitsluiting van enige tuchtrechtelijke en strafrechtelijke bevoegdheid:
  - het ontvangen en behandelen van klachten over de werking van de rechterlijke orde;
  - het instellen van een onderzoek naar de werking van de rechterlijke orde.

Art. 77. Het Opperste Gerechtshof is het Grondwettelijke Hof en het hoogste rechtscollege van Vlaanderen. Het verklaart een wet nietig als die in strijd is met de grondwet en doet uitspraak over de klachten van burgers die beweren dat de overheid hen in hun grondrechten geschonden heeft. Het Opperste Gerechtshof

beslecht betwistingen over de bevoegdheden van het parlement, de president, de regering en andere grondwettelijke instellingen.

De wet regelt de wijze van samenstelling van het Hof.

Leden van het Opperste Gerechtshof mogen gedurende tien jaar geen enkel politiek mandaat hebben uitgeoefend.

Titel 5. De justitiekanselier

Art. 78. De justitiekanselier is een ambtenaar die erop toeziet dat de regelgeving die het parlement, de regering en de lokale overheden hebben aangenomen, in overeenstemming is met de grondwet en de wet.

Als de justitiekanselier van oordeel is dat een wet of een besluit van de regering of van een gemeente ingaat tegen de grondwet of tegen een wet en als de instelling in kwestie weigert om de beslissing aan te passen, legt de justitiekanselier de beslissing voor aan het Grondwettelijk Hof, dat die beslissing kan vernietigen.

De justitiekanselier wordt benoemd door de president op voorstel van het parlement voor een termijn van zeven jaar.

De justitiekanselier kan alleen door een rechterlijke beslissing afgezet worden.

Titel 6. Lokaal zelfbestuur

Art. 79. De gemeenten zijn bevoegd voor de gemeentelijke aangelegenheden. De wet omschrijft die aangelegenheden, alsook de wijze waarop de gemeenten kunnen samenwerken.

Art. 80. De gemeenteraad, als vertegenwoordiging van de bevolking van een gemeente, wordt via geheime, algemene en vrije verkiezingen verkozen voor een termijn van zes jaar. Elke Vlaamse staatsburger die de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en die niet verkeert in een van de gevallen van uitsluiting die bij de wet zijn bepaald, heeft zowel het recht om te kiezen als het recht om verkozen te worden.

Art. 81. De gemeenten hebben het recht om belastingen te heffen en te innen binnen de grenzen die de wet bepaalt.

Art. 82. De wet organiseert het lokale zelfbestuur en het toezicht van de hogere overheid.

Titel 7. De rechten van de Brusselse Franstaligen

Art. 83. In Brussel zijn er twee officiële talen: het Nederlands en het Frans.

Art. 84. Er wordt een Raad van de Brusselse Franstaligen/Conseil des Francophones de Bruxelles opgericht, die bevoegd is voor Franstalige culturele aangelegenheden en voor de organisatie van het Franstalige onderwijs in Brussel. De organisatie en de bevoegdheden van die raad worden door de wet geregeld.

Titel 8. Financiën en overheidsbegroting

Art. 85. Belastingen ten behoeve van de nationale overheid kunnen alleen door de wet worden geheven.

Art. 86. Over de belastingen ten behoeve van de nationale overheid wordt jaarlijks gestemd. De regels die ze invoeren, zijn maar een jaar van kracht als ze niet worden vernieuwd.

Art. 87. Een vrijstelling, vermindering of verhoging van de belasting kan alleen door een wet worden ingevoerd.

Art. 88. Het parlement keurt jaarlijks de begroting goed en sluit de rekeningen af.

Het parlement heeft de bevoegdheid om in de loop van het jaar de begroting te wijzigen.

De wet regelt de procedure van voorbereiding en vaststelling van de overheidsbegroting.

Art. 89. Alle ontvangsten en uitgaven worden op de begroting en op de rekeningen ingeschreven, behoudens de uitzonderingen die de wet bepaalt.

Art. 90. De regering dient de ontwerpen van begroting met een algemene toelichting bij het parlement in, uiterlijk op 30 september van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

Art. 91. Ieder jaar zijn in de begroting de inkomsten gelijk aan de uitgaven.

Voorgestelde amendementen op het ontwerp van begroting die een vermindering van de inkomsten of een vermeerdering van de uitgaven teweegbrengen, worden door de voorstellers gestaafd met financiële berekeningen die de verminderde uitgaven of bronnen van inkomsten aangeven.

In geval van buitengewone omstandigheden of voor kapitaaluitgaven, met name voor langetermijninvesteringen en overdrachten, kan het parlement afwijken van het begrotingsevenwicht door een wet met bijzondere meerderheid.

Art. 92. Het Rekenhof is belast met het onderzoek, de controle en de vereffening van de rekeningen van de overheid. Het Rekenhof controleert of er geen artikel van de uitgaven van de begroting wordt overschreden en of er geen overschrijving gebeurt. Daarnaast oefent het Rekenhof een algemeen toezicht uit op de verrichtingen met betrekking tot de vaststelling en de invordering van de door de overheid verkregen rechten, met inbegrip van de fiscale ontvangsten. Het Rekenhof is gemachtigd om daartoe alle nodige inlichtingen en bewijsstukken te verzamelen.

Titel 9. De Europese Unie

Art. 93. Vlaanderen maakt deel uit van de Europese Unie. De Europese Unie is gebonden aan het subsidiariteitsbeginsel en aan de democratische beginselen van de lidstaten, en moet de verscheidenheid van de lidstaten in Europa eerbiedigen.

Vlaanderen behoudt zich het recht voor om uit de Europese Unie te treden als die principes worden geschonden.

Art. 94. Met het oog op de stemhouding in de Raad van de Europese Unie legt de regering over elk voorstel van verordening, richtlijn en andere normatieve rechtshandelingen van de Europese Commissie haar standpunt aan het parlement voor. Het parlement legt het mandaat vast waarbinnen de regering in de Raad van de Europese Unie mag onderhandelen.

De wet regelt die procedure.

Titel 10. Internationale betrekkingen en landsverdediging

Art. 95. De regering is belast met de buitenlandse politiek van de republiek en onderhandelt over de internationale verdragen.

Art. 96. Internationale verdragen waarbij bevoegdheden aan een internationale instelling worden afgestaan, worden onder de opschortende voorwaarde van een referendum ondertekend.

Art. 97. De regering informeert het parlement tijdig en volledig over haar internationale beleid.

Dat houdt in het bijzonder in dat:

- de regering aan het parlement kennis geeft van elk verdragsontwerp vóór de ondertekening ervan;
- de regering aan het parlement kennis geeft van de voorstellen en initiatieven die in internationale organisaties worden gedaan.

Art. 98. Vlaanderen streeft naar een hechte samenwerking met Nederland.

Art. 99. De organisatie van de landsverdediging van de republiek, in vredes- en oorlogstijd, wordt geregeld door de wet.

Titel 11. Herziening van de Vlaamse grondwet

Art. 100. De Vlaamse grondwet kan alleen herzien worden na een voorafgaande herzieningsverklaring. Na de herzieningsverklaring wordt het parlement van rechtswege ontbonden. Het nieuw samengestelde parlement kan de desbetreffende bepalingen alleen wijzigen als minstens twee derde van haar leden aanwezig zijn en als die wijziging door ten minste twee derde van het aantal aanwezige parlementsleden is goedgekeurd.

Chris JANSSENS
Filip DEWINTER